

ZAMONAVIY O'ZBEK ADABIYOTI VA YOSHLAR

Mulikamanova Sevara Mambetjanovna*Xo'jayli tumani, 35-sonli maktabi o'zbek
tili va adabiyoti fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Zamonaviy o'zbek adabiyoti bugungi kunda o'zining taraqqiyot bosqichida yangi yo'nalish, yangi dunyoqarash va yangi mazmunga ega bo'lib bormoqda. Jamiyat hayotining barcha sohalarida yuz berayotgan o'zgarish va yangilanishlar badiiy adabiyotda ham chuqur aks etmoqda. Ayniqsa, yosh avlodni tarbiyalash, ularning hayotga, kelajakka, vataniga va o'zligiga nisbatan munosabatini shakllantirish, yangi epoxa ruhida voyaga yetkazish masalasida adabiyot muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy o'zbek adabiyoti nafaqat milliy madaniyatimizning boyligini, balki zamon nafasini, yoshlarning hayotga qarashini, orzu-umidlari va jamiyatdagi o'rnini ham yuksak badiiy mahorat bilan tasvirlab beradi.

Kalit so'zlar: zamonaviy o'zbek adabiyoti, yoshlar, badiiy asarlar, vatanparvarlik, ma'naviyat, hayotiy muammolar, milliy qadriyatlar, mustaqillik, yosh ijodkorlar, tarbiya.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng, adabiyot erkinligi va ijodkorlarning o'z fikrini erkin ifoda etishi uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Bu holat yangi iste'dodlarning yuzaga chiqishiga, yosh avlod vakillarining ham adabiyotga qiziqishining oshishiga sabab bo'ldi. Yangi asarlarda tarixiy xotira, istiqloq, vatanparvarlik, insoniylik, milliy va umuminsoniy qadriyatlar singari muhim mavzular keng yoritilmoqda. Ayniqsa, yoshlar hayoti, ularning orzu-umidlari, muammolari va orzulari ko'plab adiblarimizning e'tibor markazida turibdi. Zamonaviy o'zbek adabiyotining o'ziga xos jihatlaridan biri – uning ijtimoiy hayotni, azaliy va zamonaviy tafakkur uyg'unligini, inson qalbidagi nozik kechinmalarni badiiy yoritishidir. Bugungi kundagi asarlar nafaqat milliy, balki global qadriyatlarni ham o'zida mujassamlashtiradi. Yangi bosqichga kirib borayotgan yosh o'zbek adiblari ham zamon ruhini yaxshi anglashi, axborot asri va raqamli texnologiyalar sharoitida zamondoshlarining ruhiy olamiga o'z uslublarida kirib bora olayotganliklari e'tiborga molik. Shu bilan birga, zamonaviy o'zbek adabiyotida yoshlar hayotining barcha jabhalari, ularning orzu-umidlari, izlanishlari, hayrat va armonlari teran badiiy ifodasini topmoqda. Jamiyat taraqqiyoti yoshlar hayoti bilan chambarchas bog'liq. O'zbek adabiyotining katta yutug'i shundaki, unda yoshlar hayotining zamonaviy muammolari, ularning zamon bilan hamnafas yashash borasidagi intilishlari, bilimga, kasb-hunar va zamonaviy kasblarga bo'lgan qiziqishlari ijodiy tarzda ochib berilmoqda. Bu jihat adabiyotning tarbiya vositasi sifatida ahamiyatini oshiradi. O'zini

o'zbek adabiyotiga bag'ishlagan ijodkorlar yoshlarning ongi, hurfikrliligi, ma'naviyatini boyitishga xizmat qiladigan asarlar yaratib kelmoqda. Faqat bitta namunali asar emas, chinakam hayotiy voqealarni, sodda, ammo chuqur mazmunli obrazlarni yaratish orqali ijtimoiy ong va fikr rivojiga hissa qo'shilmqda [1].

Zamonaviy o'zbek adabiyotida yoshlarning o'z mustaqil yo'lini topishi, hayotiy yo'lidagi muammolar, tanlovlar, orzu va armonlar, o'zini jamiyatda topish istagi poetik va nasriy asarlarda baralla yangramoqda. Bular orasida she'riyatning ham, nasriyatning ham o'rni alohida. Mukammal yondashuv, o'ziga xos badiiy tafakkur, hayotiy voqealarning real tasviri zamonaviy o'zbek adabiyotining asosiy qirralaridan biridir. Yangi asarlar yurt taraqqiyoti, ezgulik, insoniylik, vatanparvarlik, ona yurtga sadoqat singari mavzularda qalamga olinadi va yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitadi.

Bugunning o'ziga xosligi shuki, yosh avlod taraqqiyotning yangi bosqichida nafaqat bilim va texnologiyalarni o'zlashtirish, balki milliy an'ana va qadriyatlarni ham chuqur o'rganib, o'z hayot tarziga singdirishni istaydi. Adabiyot esa bu jarayonda ko'pri bo'lib xizmat qiladi. U yosh ongini uyg'otadi, yoshlar navqiron yillarida o'z hayoti to'g'risida, kelajagi to'g'risida chuqur o'y yuritishlariga sabab bo'ladi. Shu sababli o'zbek adabiyotida yoshlarga oid mavzular turli aspektlarda ko'tarilmoqda: erkin fikrlash, o'zini topish, erk va javobgarlik, zamonaviy kasblarga intilish, ijtimoiy faol bo'lish, jamiyatga hissa qo'shish, yangi g'oyalar va orzular sari intilish kabi. Bu tamoyillar yoshlar tafakkurini boyitishda katta rol o'ynaydi [2].

Axborot asriga xos xususiyatlardan biri – yoshlarning zamonaviy madaniyat va texnologik yangiliklarga bo'lgan qiziqishining oshishi. Bu, o'z navbatida, adabiyotning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda: qisqa hikoyalar, miniatyura, bloglar, audiokitoblar va elektron kitoblar kabi janrlarning rivojlanishi kuzatilmoqda. Bu o'zgarishlar zamonaviy nasr va she'riyat rivojida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Kitobxon yoshlarning orzulari, dardlari, izlanishlari, hayot haqidagi falsafiy mulohazalari zamonaviy asarlarda o'zgacha bir tazelik bilan ifodalanmoqda. Bugungi adabiyot har bir yosh kitobxonga o'zini topish, hayot mazmunini anglash, o'z ustida ishlash, harakat qilish, kelajak sari qadam tashlash uchun ilhom beradi. Zamonaviy o'zbek adabiyotining yana bir muhim jihati – unda vatanparvarlik, milliy qadriyatlarga sadoqat, tarixiy xotirani asrash, ona tilini e'zozlash, ma'naviy boyliklarni hurmat qilish singari tamoyillarning kuchli ifodalanishidir. Bu g'oyalar yosh o'quvchilar, talaba-yoshlar ongiga chuqur singib boradi. O'zlikni anglash, milliy iftixor, xalq tarixi va zamonaviy hayot, vaqtning muhim nuqtalari adabiyotda chuqur tasvirlanadi. Adiblar orqali berilayotgan ruhiyat, hozirgi yoshlar uchun o'rnak, orzu va umidlarga yetaklovchi kuch bo'lib xizmat qiladi. Bugungi adabiyotda yoshlarning jamiyat

hayotidagi o'zni, rivojlanayotgan iqtisodiyot, yangi texnologiyalar, ta'lim, ilmiy izlanishlar, innovatsiyalar, tadbirkorlikka jalb etilish kabi zamonaviy mavzular ham keng qamrab olinmoqda. Yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirish, ularning qalbida o'z sohasiga sadoqatni qaror toptirish, jamiyat oldidagi mas'uliyatni his etish eng dolzarb mavzulardan biriga aylangan. Bu esa yangi davr yozuvchilaridan zamon ruhi va ijtimoiy hayotni, yoshlar muammolarini chuqur anglab, o'z asarlarida hayotning o'zi kabi jonli va tabiiy tasvirlashini talab qilmoqda [3].

Zamonaviy adabiyotda tili sodda, uslubi hayotga yaqin, tuyg'u va kechinmalar tabiiy ifodalangan asarlar yoshlarning hayotga bo'lgan qiziqishini orttiradi. Ularda orzu-umid, real hayot, izlanish va harakat, mehnatsevarlik va fidoyilik kabi fazilatlar ustuvorlik qiladi. Mazkur asarlar, yoshlarni faollikka undaydi, hayot mazmunini chuqur anglash, o'z orzularini ro'yobga chiqarishda imkoniyat yaratadi. Zamonaviy o'zbek adabiyoti bugungi yosh avlod uchun namunaviy tarbiya, ruhiy ulg'ayish, hayotiy mas'uliyat va orzularga yetaklovchi muhim manba bo'lib qolmoqda. Yangi texnologiyalar va yangi yondashuvlar durdonalari bo'lmish bugungi asarlar yoshlarning zamonga mos rivojlanishiga, global dunyoda o'z muvozanatini topishiga xizmat qilyapti. Adabiyot – har qanday zamonda ham, har qanday sharoitda ham inson qalbi va ongining tarbiyasi uchun eng muhim manba hisoblanadi. Shu sababli zamonaviy o'zbek adabiyotining ta'siri va roli tobora ortib, u yoshlar hayotining ajralmas bir qismi sifatida qadrlanmoqda [4].

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, zamonaviy o'zbek adabiyoti va yoshlar o'rtasidagi bog'liqlik vaqt o'tgan sayin yanada mustahkamlanib bormoqda. Adabiyot yoshlar ruhiyatida o'ziga xos bir maktab, hayot falsafasi va orzu-umidlarni ro'yobga chiqarish vositasi sifatida namoyon bo'lyapti. Zamonaviy asarlar yoshlarning ongi va qalbini tozalaydi, ularni ijtimoiy faollikka, hamisha yangi yutuqlarga chorlaydi. Eng muhimi, o'zbek adabiyoti yoshlarni hayotdan to'g'ri yo'l tutishga, vatanparvarlikni qadrlashga, zamonga mos yetuk inson bo'lib ulg'ayishga undaydi. Shu tariqa, zamonaviy adabiyot yosh avlod uchun har tomonlama kamolot manbai, hayotdagi eng ishonchli hamroh va qat'iy yo'l-yo'riqchi bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, Z. (2018). "Zamonaviy o'zbek adabiyotida milliy qadriyatlarning transformatsiyasi." O'zbek madaniyati tadqiqotlari jurnali, 5(2), 67-74.
2. Ahmedov, O. (2022). "Hozirgi o'zbek nasrida yoshlar obrazi." Zamonaviy adabiy tahlillar, 4(1), 112-120.
3. Azimova, D. (2019). "O'zbek adabiyotida innovatsion tendensiyalar va yoshlar." Yangi adabiyot ufqlari, 3(3), 55-62.

4. Babaeva, L. (2021). “O‘zbekistondagi yosh adiblar: yangi yondashuv va uslublar.” O‘zbek adabiyoti jurnali, 6(2), 88-96.
5. Davronov, R. (2020). “Yoshlarning ma’naviy tarbiyasida adabiyotning o‘rni.” Yoshlar va madaniyat, 2(1), 26-34.
6. Ergashev, F. (2017). “Zamonaviy o‘zbek adabiyotida avlodlar uzviyligi masalasi.” Avlodlar tadqiqoti, 1(1), 15-23.
7. Islomova, M. (2021). “O‘zbek yoshlar adabiyotida ijtimoiy muammolarning aks etishi.” Jamiyat va adabiyot, 8(2), 103-111.
8. Mamatqulov, H. (2019). “Zamonaviy o‘zbek she’riyati va uning yosh o‘quvchilarga ta’siri.” She’riyat va adabiyot, 5(1), 41-49.